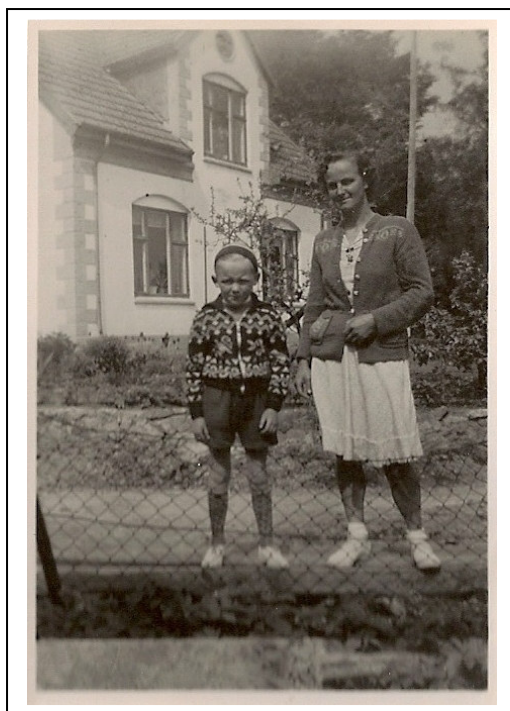

Dreng i Farum i 1940erne og 50erne

Beretning ved Farum Lokalhistoriske Forenings julekomsammen 4. december 2008

af Bjarne Sejr Petersen, Toftegårdsvej 21, Farum

Min morfar var amtsvejmand i Frederiksborg amt. Han havde telefon og 13 børn. Min mor var næstældst. Min farfar var tipvognsfører i grusgraven i Nymølle. Der var kun fem børn. Min far var også næstældst.

Jeg er født i karnappen i hus nummer to ved siden af Sejlgården i Farum Hovedgade den 15. maj 1943. Huset ligger der endnu. Dog uden karnap.

Det var midt under 2. Verdenskrig. Min far, der var arbejdsmand, læste mange knaldromaner. Han var på det tidspunkt især begejstret for detektiven Alexander Sejr, og det syntes, han jeg skulle hedde. Min mor var imod, men Sejr skulle jeg altså hedde, så derfor blev mit navn Bjarne Sejr Petersen. Jeg var deres første og eneste barn og var en sædefødsel. Da jeg kom til verden sagde lægen, dr.Bichel, at der var ikke noget at gøre. Men jordmoderen bankede mig i et kvarter. Så kom der liv i mig. Siden har jeg

aldrig fået bank i så lang tid.

Vi boede til leje i huset, som lå skråt over for Farum Kro. Mine forældre havde stue og køkken og som nævnt soveværelse i karnappen.

I den anden ende af huset boede ejeren frk. Top. Jeg troede hun hed sådan, fordi hun havde håret sat som en top i nakken.

Ovenpå boede en tredje familie. Vi tre familier i huset var sammen om et das i gården. Det var en af min fars opgaver at tømme spanden. Indholdet blev brugt til gødning i urtehaven.

I gården var der en vandpost med egen boring, hvor vi hentede vand. Der var også mødding bag ved gården. Ved vores fælles skur var der et vaskerum med gruekedel. I køkkenet havde vi brændekomfur.

Jeg kan huske tilbage fra jeg var tre år. Ofte stod jeg bag stakittet og kiggede over på Farum Kros Have, som lå der, hvor Det hvide Center nu er. Jeg måtte selvfølgelig ikke gå ud.

Om søndagen kom der to-tre familier i hestevogne – åbne charabancer. Hestene blev bundet forand kroen og fik muleposer på. Mændene gik ind på kroen og kvinderne i kirke.

I Krohaven var der indrettet små lysthuse af hække. Her kunne man sidde og spise sin madkurv lige som hos Peter Liep i Dyrehaven. Jeg husker, at der sommetider lød sang og skrål fra haverne. Senere kom der også omrejsende tivolier i Krohaven.

En gang da jeg sad på potte i køkkenet og min far havde slagtet en kanin, som lå på køkkenbordet, kom der pludselig en stor kat springende ind over halvdøren og snuppede kaninen. Jeg skreg på min mor, og min far blev skruptosset og sagde, at han nok skulle få ramt på katten. Han var i hjemmeværnet og havde riffel hjemme. Han havde gemt en skarp patron fra skydebanen. Da jeg en dag så jeg katten ligge på møddingen, hentede min far geværet og skød katten, så den fløj flere meter ud i haven.

Begge mine forældre arbejdede. Under krigen gravede far tørv i Sortemosen og mor stablede tørv til tørring. Jeg var med mor og gik og væltede stablerne. Mor arbejdede også i frugtplantagerne Søgården med æbleplukning, og far høstede hør. Når han var arbejdsløs blev han sat til at slå sten til skærver, men når han var blevet så god til det, at han kunne tjene penge på det, blev han flyttet til andet arbejde. Mor gjorde også rent for de fine.

Jeg blev passet i Farum Asyl på P. E. Rasmussens vej. Børnehaven blev bestyret af frk. Bregndal. Jeg husker det som rædselsfuldt med kæft, trit og retning. Vi skulle for eksempel på kommando sove til middag, på feltsenge med kanvas, som kradsede og rev mod kinden, der var ingen tæpper. Det var ikke håndværkernes børn, der kom i asylet, men alle arbejderbørnene. Der var klasseforskel.

Jeg var en lille tynd dreng. Da jeg var omkring fem år kom jeg på julemærkehjemmet Kildemose ved Ølsted, som lige var åbnet. Det var fordi jeg ikke ville spise. Kun min mors mad. Jeg var den første dreng på det nyåbnede Kildemose. Jeg var der i tre måneder i efteråret og tog godt på i vægt.

Vi skulle gå med uniformer på Julemærkehjemmet. Men der var ikke syet lange bukser til os, så vi frøs i vores korte knæbukser. Når vi blev våde, fik vi lange heluldne brune tøjseunderbukser på, med lodden vrang. For vi havde kun et par bukser hver. Jeg var på julemærkehjemmet sammen med børn fra Københavns hårde kvarterer som var der, fordi de var underernærede.

Hver morgen fil vi først en stor skefuld levertran og så havregrød. Jeg kunne ikke lide nogen af delene og kastede levertranen op i havregrøden. Jeg blev tvunget til at spise det med opkast og det hele. Jeg

kan ikke fordrage havregrød den dag i dag.

Hjemme i Farum flyttede vi omtrent på det tidspunkt til Det runde Hjørne i Hovedgaden og blev lejere hos Fru Wolder, der havde sin søns dreng Gert boende. Ham legede jeg meget med. Han havde meget vandskræk. Han havde en hudsygdom, så han ikke kunne tåle vand. Vi kunne høre ham skrike, når han skulle vaskes. Som 16-årig druknede han i Furesøen, da han var blevet lokket ud i en kano af to piger og en dreng. Han kunne ikke svømme. Han havde aldrig været i vandet.

Lige overfor det runde hjørne i huset, hvor restaurant Tante Maren er, boede mine Farfar og Farmor. I deres baghave, der hvor Tante Maren's parkeringsplads nu er, var der urtehave og et skur med kaniner. Jeg plukkede mælkebøtter til kaninerne på Toftegårdsvej, der dengang var markvej. Det var luksusmad, når vi fik kaninsteg. Jeg kan stadig lide det. Den eneste gang, vi ikke brød os om kanin, var da vi slagtede den sidste, som var mor til alle de andre. Da græd vi. Da den var stegt og vi skulle spise den kunne vi ikke. Vi gik over med den til farmor og farfar.

Vi sankede brænde i skoven til komfuret – uden tilladelse. Jeg gik ofte sammen med min far og farfar i skoven med vores trækvogn. Engang havde min far lavet trækvognen om til den flotteste sæbekassebil – bedre end nogen af de andre børns. Men Farfar kom og sagde, at vi skulle i skoven og samle brænde, at han skulle lave den om til trækvogn igen, så de kunne komme i skoven. Jeg nåede aldrig at få en eneste tur i den flotte sæbekassebil. Det glemmer jeg aldrig.

Jeg gik i 1. og 2. klasse på forskolen på Skolevængets Alle og startede med at skrive på tavle med griffel.

Jeg blev nøglebarn. Når jeg fik fri fra skole, tog jeg først hjem til min Farmor og smed skoletasken og fik en stor kop med halvt kaffe og halvt mælk og en skive landsigtebrød med Oma margarine. Jeg havde ikke madpakke med i skolen, for jeg var meget kræsen. Jeg husker stadig med væmmelse stanken af ost fra de madpakker, de andre børn havde med. Min favorit mad var en fedtemad med ræddiker og salt.

Så løb jeg ud for at lege med de andre. Der var strikse, regler for, hvor langt jeg måtte gå. Ikke længere end til Majtræet og mejeriet i den ene ende og til Landmandsbanken og Købmand Lars B i den anden. Ellers vankede der røvfulde.

Jeg måtte ikke gå ud på broerne ved søen. Det gjorde vi alligevel og jeg blev altid skubbet i vandet. Min Farmor har ofte reddet mig, når jeg havde fået våde bukser.

Jeg måtte godt bade ved Doktorens Bugt, hvor der var god sandbund, hvis der var andre med og jeg havde korkbælte på. Man går langs muren til Farumgård (Søvej) for at komme til Doktorens Bugt. På Farumgaard var dengang nonnekloster. Nonnerne var vi skrækslagne for, men sommetider listede vi ind til dem. De havde et bedested på bakken inde i skoven.

Jeg kunne heller ikke lade være med at gå op til Farum station og se godstogene blive rangeret. Jeg glemte alt om tid og sted. Mine forældre har mange gange hentet mig der, og så var der røvfuld med vaskepinden.

Et af vores favoritlegesteder var Gryden nede ved Farum Sø, hvor der engang var blevet gravet grus. Her legede vi røvere og soldater og cyklede på baner, som vi havde lavet op af siderne. Om vinteren var det et yndet kælkested. Gryden blev også brugt som friluftsteater samt mødested for spejderne.

For at komme derned, gik vi forbi Fredtofteparken - i dag Skulpturparken - hvor gartner Anders havde sin gulerodsmark. Vi delte os ofte op i to grupper. Den ene flok gik ned ad Kildestien og trak nogle gulerødder op for enden af Anders' mark. Når han opdagede det, forfulgte han os som en gal. Vi andre havde gemt os ved gården Fredtoft, hvor vi så kunne trække nogle gulerødder op i ro og mag. Anders var jo i den anden ende af marken og lagde ikke mærke til det.

Ude i sumpen ved søen byggede vi huler og sad der og gnavede i Anders' gulerødder.

Engang var der en dreng der havde stjålet en trækasse oppe stationen - man satte godset ud på perronen. Da vi åbnede kassen, var den fyldt med svesker. Vi spiste som gale og ingen kom i skole den næste dag, fordi vi sad på das hele dagen.

Vi gik også på æbleskud. Da jeg var dreng var der æbler overalt i Farum. I dag er jeg ikke så begejstret for æbler.

Mange af vores lege foregik ved og på Hovedgaden, hvor man både kunne spille rundbold og lege skjul. I dag siger folk: hvordan kunne i det for bilerne? Vi kunne da sagtens høre, når der kom en hestevogn. Og der kom stort set ingen biler dengang. Kun lægen og politibetjenten.

Sommetider morede vi os med at drille eller forskrække folk, der gik forbi. Engang satte vi en ledning til en stikkontakt og forbandt den til en pung, som vi lagde ud ved kanten af gaden. Når nogen samlede pungen op, tændte vi for strømmen. Så smed de hurtigt pungen fra sig. Det så skægt ud.

Ud for Tante Maren var der et stoppested for Holtebussen. Der lagde vi engang en fint indpakket skotøjsæske, som en af os havde skidt en lort i. Da bussen var kørt, lå pakken tilbage. Så kom en af Farums fine damer. Hun kikkede sig omkring og samlede den op og gik med den. Vi grinede og fnisede ved tanken om, hvad hun sagde, når de kom hjem og pakkede lorten ud.

Tofttegården ved Det runde hjørne blev kaldt Møggården, fordi dens mødding lå lige ud til vejen. Om vinteren, når der var minusgrader, frøs ajlen ved møddingen til en tynd is, så gik man derhen, risikerede man at få våde fødder og stinkende sokker. Og så var røvfulden sikker.

Lige over for Tofttegården lå Frans Koniecznys nye flotte slagterbutik med marmor i vinduet. At den lå over for en mødding var ikke noget, man tog sig af.

Ovre i Tatol ved siden af den gamle telefoncentral kunne vi købe gule ærter til vores pusterør, og vi skød også med slangebøsser. Hver gang Gert havde skudt en rude i stykker fik jeg røvfuld for en sikkerheds skyld. Jeg havde altid munden fuld af ærter. Jeg kan i dag ikke fordrage gule ærter.

Når jeg tænker på min barndom, så var jeg næsten aldrig hjemme, men for det meste udendørs og i skoven sammen med mine legekammerater. Jeg vendte hjem, når jeg frøs, eller når kirkeklokken ringede. Tid interesserede mig overhovedet ikke. Et skoleur fik jeg først meget senere gennem Daells Varehus.

Da jeg skulle til at gå i tredje klasse på kommuneskolen, der hvor Rådhuset nu er, flyttede vi til Korsvejshuset. Det lå i krydset mellem Frederiksborgvej og Hovedgaden og havde hørt til Farumgaard. Dengang var det ejet af sagfører Rudolf Sand.

Min faster og onkel havde boet i en lejlighed der på første sal, og da de flyttede og da den blev ledig kunne vi overtage den. Vi gav 40 kr. om måneden i husleje. Det var omkring 1953.

Der var gasblus med bygas, hvor vi skulle putte 25 ører i gasmåleren. Vi fyrede med kul og koks i kakkellovnen. Om vinteren varmede vi mursten i kakkellovnen og pakkede dem ind i aviser og lagde dem i sengen. Der var selvfølgelig lokum i gården, som vi var tre familier om. Ofte var der top på

spanden, før den blev tømt. Så måtte man sidde på hug oppe på brættet.

Ved Korsvejshuset havde far en isbod med Kronborg is, og vi børn sad om sommeren ofte ved parkeringspladsen med ølkasser som disk og solgte kornblomster til ishuskunderne. Vi plukkede kornblomsterne der vor Lejerbo nu ligger.

Mens vi boede i Korsvejshuset badede vi på kommuneskolen. I kælderen var der badeanstalt bestyret af pedel Jørgensen. Der var tre badekar og fire brusenicher, og folk trak numre og sad og ventede. Dengang var der ikke mange, der havde bad derhjemme. Det værste, jeg vidste, var bruseren. Jeg skreg, når jeg skulle under den, men far og mor havde ikke altid råd til karbad.

Skolen har jeg altid hadet. Den lagde et bånd på mig, og mine forældre kunne ikke hjælpe mig med lektierne. Jeg klarede mig gennem skolen ved at skrive opgaver af, efter min kusine, som boede på Nordtoft og gik i samme klasse som mig. Så når hun lavede fejl, havde jeg de samme fejl. Der kunne slet ikke være tale om, at jeg skulle i betalingskolen Farum Private Mellem- og Realskole, som lå ved stationen. Det var for de bedrestillede og for håndværksmestrenes børn.

Jeg er enebarn, men da jeg var 12-13 år adopterede far og mor en af mine kusiner, fordi hendes forældre skulle skilles og dele børneflokken mellem sig. Ingen af dem ville dog have den ældste pige der var 10 år, så hun kom til at bo hos os og blev som en lillesøster for mig. Bente hed hun og kom for resten til at gå på realskolen.

Da jeg var 14 år i 1957 flyttede vi ind i en helt ny lejlighed i Lejerbo. Far og mor fik betalt indskuddet på 2.000 kr. af kommunen, fordi Korsvejshuset skulle eksproprieres, da Frederiksborgvej skulle udvides.

Vi kaldte Lejerbo for havregrøds kvarteret, fordi man skulle betale 200 kr. om måneden i husleje. Det var mange penge. Men min mor regnede ud, at det faktisk kunne betale sig for os at bo der. Ja det gav nærmest overskud:

Vi fik varme fra Lejerbos varmekær. Vi havde varmt vand og træk og slip wc. Det var som at komme i himlen. Og der var fælles vaskeri i bebyggelsen. Vi skulle ikke længere skaffe kul eller koks. Vi skulle heller ikke længere putte 25 ører i gasmåleren, og vi kunne gå i bad hver dag, hvis vi ville. Det skete sommetider, at min far og jeg havde ål i bruserummets kar, som kunne lukkes med en prop. Næste morgen var ålene sommetider gledet ud på badeværelsesgulvet. Så blev der skrig og skrål om morgenen. Vi har alle dage været glade for at fiske. Det bedste sted at fange ål var der, hvor den åbne Krogvadrende - byens kloak - løb ud i Farum Sø.

I Lejerbo fik vi nogle gode år. Min far specialiserede sig i brolægning og som årene gik blev han formand og fik han et stort sjak under sig og havde gode jobs i blandt andet Helsingør, hvor der blev bygget mange nye boliger. På et tidspunkt havde han 35 mand under sig. Men han blev invalidepensionist som 50-årig.

Da jeg var dreng blev jeg ulveunge og siden stor spejder. Via en af mine spejderkammerater, John, fik jeg, da jeg var 12 år job hos Ole Vandkickers bådudlejning ved Farum Sø i weekenden. Der satte vi både ud og øsede dem. Det var nogle gamle utætte pramme. Der var 35 både. Vi arbejdede fra 6 morgen til 10 om aftenen. Jeg kunne komme hjem med 35 kr. om ugen, og det syntes min far var rigtig

mange penge for en 12-årig.

Fra den dag jeg gik ud af skolen blev jeg heldagsbud i Brugsen og tjente 78 kr. om ugen. For sådan en arbejdsmandsdræng som mig var der ingen, der snakkede om læreplads. Det var håndværksmestrenes børn, der kom i lære i deres forældres firma.

Men vi havde vores drømme. Min kammerat John blev reklametegner og jeg ville gerne være vinduesdekoratør eller kok. Men som Kok så skulle man ud og sejle et år, og det var jeg ikke interesseret i. I dag er mad min hobby. Jeg elsker at lave mad. Hvad der også kan ses på mig.

Da jeg var 15 år og en dag på min longjohn kom cyklende i Hovedgaden, mødte jeg en kammerat, der var i lære hos en nystartet malermester, Palle Ruhmor, som manglede en lærling. Det kunne blive mig. Først troede jeg, at det havde noget med kunst at gøre at komme i lære som maler, men det var ikke lige det. Men jeg har en gang dekoreret en kakkellovnsplads.

Det passede mig dog fint at være maler. Jeg blev udlært, fik job i København og arbejdede der i 20 år. Jeg startede i 1978 mit eget malerfirma, og har være selvstændig i 25 år og havde arbejde i hele Storkøbenhavn.

Da jeg var tredjeårs lærling mødte jeg Inge. Hendes bror Kurt var ny lærling og fortalte, at han havde en søster, der så godt ud. Vi aftalte, at han skulle tage hende med til bal på Hotel Fiskebæk. Inge var fra Uvelse og skulle gå tre km op af en markvej for at tage med bussen, som kørte til Farum Station. Da de kom til stationen, gik Kurt for sig selv til Fiskebæk i rask tempo, så jeg måtte spadsere alene med Inge.

Tre måneder efter blev vi forlovet. Inge, der var i gang med en uddannelse som barneplejerske, var 19 og jeg var 18. Vi blev gift i 1964 og boede først i et lejet hus i Værløse.

I 1966 flyttede vi til Toftegårdsvej nr 1. Der er vores datter født. Det var engang kunstmaler Immanuel Pedersens atelier. Siden 1984 har vi boet i vores hus på Toftegårdsvej 21 og har set Farum forandre sig.

På Toftegårdsvej hentede jeg som barn køer og oplevede, hvordan der blev bygget sommerhuse både der og på Vinkelvej. I dag ser her helt anderledes ud.